سەید حەکیم لە کۆربەندی ڕۆژهەلاتی ناوەڕاست (میری): عێراق لە دووڕیانێك دایەو هەڵبژاردنەکانی داهاتووشکلیلە بۆ سەقامگیری هەمیشەیی و نەهێشتنی گەندەڵیش پێویستی بە چاکسازی بونیاتنەر هەیە

لەکاتی ئامادەبوونی وەك میوانێك لە کۆربەندی ڕۆژهەلاتی ناوەڕاست 2025 (میری) سەماحەتی سەید حەکیم سەرۆکی هاوپەیمانێتی هێزەکانی دەوڵەتی نیشتمانی ڕۆژی سێشەممە 7ی تشرینی یەکەم بەڕێزیان گوتی عێراق مەینەتی زۆری بینیوە لە ڕووی سیاسی و کۆمەلایەتی و ئەمنی و ئابووری ئەو قەیرانەش هاوکێشەی 2003 لە دەوروبەری ناوچەکە و نێودەوڵەتی هەلاوگێر دەکاتەوە، دوویاتیشی کردەوە کە ئەمڕۆ ولات لە دۆخێکی سەقامگیر تیپەڕ دەبێت و لەگەڵ پێشهاتی ئەرێنی لە ڕووی ئابووری و کرانەوەیەك لەڕووی عەرەبی و نێودەوڵەتی کە بەشێوەیەکی بەرچاو بەدی دەکرێت.

هەروەها ئاماژەی کرد کە هەڵبژاردنەکانی داهاتوو زۆر گرنگە لەبەر ئەوەی ڕێڕەوەکە بە گواستنەوە لە قۆناغی سەقامگیری لاوازی ئێستا بۆ قۆناغی سەقامگیری هەمیشەیی..

سەماحەتی سەید حەکیم ڕوونیکردەوە کە پەیوەندییەکی پێچەوانە لەنێوان دەستەوەردانی دەرەکی و هێزی دەوڵەتدا هەیە، هەرچەندە دەوڵەت بەهێزتر بێت دەستەوەردانی دەرەکی لاوازتر دەبێت و بەپێچەوانەشەوە ڕاستە، هەروەها ئەوەشی خستەڕوو کە سروشتی دۆخی ئێستا دابەزینێکی بەرچاوی دەستەوەردانی دەرەکی بەخۆیەوە بینیوە ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ بەهێزی دەوڵەتی عێراق و تێگەیشتنی ئەو وڵاتانە لە دەستوەرنەدان لەکاروباری ناوخۆ و خواستی عێراقییەکان بۆ بڕیاردان کە بەپێی ئیرادەی خۆیان و بەرژەوەندییە نیشتمانییەکانی خۆیانە..

بەڕێز حەکیم جەختی لەوە کردەوە کە قۆناغی داهاتوو تێکەڵبوونی هەمووان لەنێو دەوڵەتی عێراقدا بەخۆیەوە دەبینێت و ئاماژەی بەوەدا کە بوونی ئەو هێزە سیاسیانەی بەشداری هەڵبژاردن دەکەن و بەرگریان لێدەکەن و بەهێزە چەکدارەکان وەسف دەکرێن، پێشکەوتنێکی گرنگە چونکە ئەم هێزانە ئەمڕۆ بوونەتە بەشێک لەپرسەی سیاسی و کێبڕکێ لەگەڵ ئەوانی تر دەکەن، بەدەستهێنانی متمانەی گوتیشی کە دەستووری ئێستا گوزارشت لەگرێبەستێکی کۆمەلایەتی دەکات و ئیرادە بەڵام ڕووبەڕووی کێشەی جێبەجێکردن بۆتەوە کە زۆربەی لایەنەکان جەختیان لەسەر مافەکانیان کردووەتەوە و پابەندبوونەکانیان پشتگوێ دەخەن و ئەم بۆچوونە قبوڵ ناکرێت، چونکە ئەوەی بۆ تۆ مافە ئەرکی کەسانی ترە و ئەوەی لەسەر تۆ ئەرکە مافی ئەوانی ترە، لەم چوارچێوەیەشدا سەماحەتی داوای پەسەندکردنی دەستووری بەتەواوی کرد و ئاماژەی بەوەدا کە هیچ دژایەتییەك نییە بە پێداچوونەوە بە ڕێککەوتنی کۆمەلایەتی و سیاسی دوای بیست ساڵ و لەبەر ڕۆشنایی پێشهاتەکان و دڵنیابوون لە دروستی ڕێڕەوەکان، هەروەها ڕوونیشی کردەوە کە قۆناغی داهاتوو گونجاوە بۆ تاوتوێکردنی دۆسیە ستراتیژییەکان بەتایبەتی ئەوانەی پەیوەستیان بە زۆرینە هەیە.

سەماحەتی ئاماژەی کرد کە دەستوور زۆری لێ جێبەجێ کراوە و ناکۆکی لەسەر هەندێك بڕگەکانیشی هەیە و ڕوونیشی کردەوە کە ڕێکەوتنی نەوتی نیوان حکومەتی ناوەندی و حکومەتی هەرێم دەریخست کە دیدی کاملی قبوولکراو لە نێوان هەردوو لانەکە هەیە، ئەوەش کارئاسانی□کی باشە بۆ بەڕیکردنی یاسای نەوت و غاز لەهەموو ساتێك پێشتر و ئەگەر ئەو یاسایەش دەربچێت زۆر شت ڕێکدەخرێت لە یەکێك لە گرنگترین د□س□□کانی نیشتمانی دا.

سەبارەت بە سیستەمی فیدرالی لە عێراق سەماحەتی گوتی سیستەمەکانی فیدرالی ڕووبەڕووی هەندێك تەگەرە د□ب□ن□و□ لەزۆر لە شوێنەکان کە ئەویش پەیوەستە بە دەستەلاتەکان و پانتاییەکان نێوان ناوەند و شوێنەکان و ویلایەتەکان ه□ر□□ها لەنێو خودی ویلایاتەکانیش بەلام سیستەمی سیاسی عێراق لەم ڕووەوە بەڕێگای راست دەروات و جیاوازی لە بۆچوونیش بەسروشتی خۆی شتێکی ئاساییە بەمەرجێك نەبێتە ناکۆکی و تووڕەبوون کە کاریگەری لەسەر سروشتی کۆمەلایەتی هەیە..

سەماحەتی ڕوونیکردەوە کە داهاتی عێراق زۆرینەی نەوتییە و بودجەش بەم شێوەیە ڕێکدەخرێت و لەسەر گەلی عێراق دابەش دەکرێت بەپێی دابەشبوونی دانیشتوان و دووپاتی کردەوەش کە حکومەتی ئیتحادی مامەڵە لەگەڵ پارێزگاکان دەکات بە ناونیشانی فەرمانبەران کە لە د□س□□کانی تۆمار کراون بەلام لەگەڵ هەرێم ئەوە بەم شیوەیە نییە بەڵکو ب□□□ز□ی□ لە بودجە و بۆیە مووچەکانی هەرێم لە دۆسییەکانی وەزارەتی دارایی عێراق نییە، هەروەها هیوای خواست ئەو ڕێکەوتنە نەوتییەی لەڕێگەی ناردنە دەرەوەی نەوت ل□□□□گ□ی سۆمۆ ئەنجامـدرا ببێتە هۆکارێـك بۆ دابەشکردنـی داهـات بەشێـوەیەکی دادپەروەرانـە لە نێـوان هەـموو عیراقییەکان.
جەنابی جەختی لەوە کردەوە کە قۆناغی داهاتوو تێوەگلانی هەمووان لەنێو دەوڵەتی عێراقدا بەخۆیەوە دەبینێت و ئاماژەی بەوەدا کە بوونی ئەو هێزە سیاسانەی بەشداری هەڵبژاردن دەکەن و بەرگریان لێدەکەن و بەهێزە چەکدارەکان وەسف دەکرێن پێشکەوتنێکی گرنگە چونکە ئەم هێزانە ئەمڕۆ بوونەتە بەشێك لەپرۆسەی سیاسی و کێبڕکێ لەگەڵ ئەوانی تر دەکەن بۆ بەدەستهـێنانی متمانەی و ڕوونیکردەوە کە دەستووری ئێستا گوزارشت لەگرێبەستێکی کۆمەلایەتی دەکات ئیرادە و ئاراستەی عێراقییەکان بەڵام ڕووبەڕووی کێشەی جێبەجێکردن بۆتەوە کە زۆربەی لایەنەکان جەختیان لەسەر مافەکانیان کردووەتەوە و پابەندبوونەکانیان پشتگوێ دەخەن ئەم بۆچوونە قبوڵ ناکرێت، چونکە ئەوەی بۆ تۆ مافە ئەرکی کەسانی ترە و ئەوەی لەسەر تۆ ئەرکە مافی ئەوانی ترە لەم چوارچێوەیەشدا جەنابی داوای پەسەندکردنی دەستوور بەتەواوی کرد و ئاماژەی بەوەدا کە هیچ دژایەتییەک نییە بۆ پێداچوونەوە بەڕێککەوتنی کۆمەلایەتی و سیاسی دوای بیست ساڵ و لەبەر ڕۆشنایی پێشهاتەکان و دڵنیابوون لە دروستی ڕێڕەوەکانە.
.
سەبارەت بەشەڕی نەهێشتنی گەندەڵی سەید حەکیم ئاماژەی بەوەدا کە عێراق پێویستی بەچوارچێوەیەک هەیە بۆ نەهێشتنی گەندەڵی ودووپاتیشی کردەوە کە شەفافییەت و ڕوونی و وازهێنان لەبیرۆکراسی گرنگن بۆ ئەوەی ئەو ڕێڕەوە تاریکانەی کە ئاسانکاری ب□ ب□□اوبوونەوەی گەندەڵی دەکەن بەرەو نەمان برۆن، هەروەها داوای کرد کە گەندەڵی بە شێوەیەکی پێکهاتەیی چارەسەر بکرێت...

لەکۆتایدا سەماحەتی دووپاتی کردەوە کە عێراق لە دووڕیانێکە و پێویستە ئەو دەستکەوتانە بە فیرۆ نەدەین کە بەدەستهاتوون بۆ ئەوەی بگەینە سەقامگیری هەمیشەیی و لێرەش گرنگی هەڵبژاردنەکانی داهاتوو بەرجەستە دەبێت لەگەڵ ئەو ب□ه□ایەی کە دەبێت لە هەڵبژاردنەکان هەبێت لەو هەڵبژاردنەی 11-11 ئەنجام دەدرێت و جەختیشی لەسەر گرنگی هەڵسوکەوتی ڕاست لەکاتی هەڵبژاردنەکان کرد بۆ ئەوەی هێزە سیاسییەکان بتوانن خێرا حکومەت پێك بهێنن و ئەوەش پێشچوونە لە سیستەمی سیاسی و هەروەها گەشبینی خۆی دەبڕی لەوەی کە هەڵبژاردنی داهاتوو ببێتە هۆکارێك بۆ باشکردنی سەقامگیری لەهەموو ولاتدا.